

معاونت آموزشی
مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی
واحد برنامه‌ریزی آموزشی
چارچوب طراحی «طرح دوره»

اطلاعات درس:

گروه آموزشی ارایه دهنده درس: طب ایرانی
عنوان درس: اعمال یداوی تخصصی
کد درس: ۱۹
نوع و تعداد واحد:^۱ ۲ واحد عملی
نام مسؤول درس: آزاده زارعی
مدرس/ مدرسان: آزاده زارعی، مهرداد کریمی، علیرضا عباسیان، غلامرضا کردافشاری، حوریه محمدی کناری
پیش‌نیاز/ هم‌زمان: درمان شناسی تخصصی کد ۱۲، اعمال یداوی کد ۱۳
رشته و مقطع تحصیلی: PhD طب سنتی

اطلاعات مسؤول درس:

رتبه علمی: استادیار
رشته تخصصی: طب ایرانی
محل کار: دانشکده طب ایرانی دانشگاه علوم پزشکی تهران
تلفن تماس: ۰۲۱۸۸۹۷۶۵۲۷
نشانی پست الکترونیک: drzareei.azadeh@gmail.com

^۱ مشتمل بر: نظری، عملی و یا نظری- عملی به تفکیک تعداد واحدهای مصوب. (مثال: ۲ واحد نظری، ۱ واحد عملی)

توصیف کلی درس (انتظار می‌رود مسئول درس ضمن ارائه توضیحاتی کلی، بخش‌های مختلف محتوایی درس را در قالب یک یا دو بند، توصیف کند):

درمان در طب سنتی ایران حول سه محور تدابیر حفظ سلامتی، درمان دارویی و اعمال یدای شکل می‌گیرد. از جمله خدمات متداول پزشکی در طب سنتی ایران اعمال یدای است. که هم در درمان و در عین حال در بخش مهمی از حفظ سلامتی را نیز دخیل است. اعمال یدای وجه ممیزه ی طب سنتی ایران از سایر مکتب‌های طبی است. جایگاه اعمال یدای در درمان طب سنتی ایران مستقل و یا همراه با تدابیرسته ضروریه ودرمان با داروهای طبیعی است. دسته ای از اعمال یدای تهاجمی و منحر به خروج خون می شود لذا موارد کاربرد آن باید به دقت انتخاب شده ، احتیاط و موارد منع مصرف و ملاحظات استفرافات را کامل رعایت نمود. جهت کاربرد این بخش از درمان نیاز به اطلاعات نظری و عملی وسیع و مهارت های فردی می باشد.

اعمال یدای حیطه ی گسترده ای است که بسیاری از روش های دستی و یا به کار گیری ابزار جهت درمان را شامل می شود. از میان اعمال یدای بادکش گذاری سرد وناری حجامت زالواندازی و فصد و دلک وغمز از پر کاربرد ترین روش ها می باشند. روش های کم کاربرد مانند حقنه قی رایحه درمانی تضمید و تکمید جاناندازی ناف تل گیری و جبر و فتیله گذاری نیز در این واحد آموزش داده به نوعی احیا می شود. در طی این واحد دستیاران ضمن آشنایی با متون علمی طب سنتی کلیات استفرافات ،جایگاه درمانی اعمال یدای در برنامه درمانی، موارد مصرف ، نحوه انجام ، موارد منع مصرف، احتیاط ها، عوارض و چگونگی پیشگیری از عوارض را خواهند آموخت. در بخش عملی، دستیاران با نحوه انجام هر یک از روش های مزبور آشنا شده و در برنامه درمانی اعمال یدای رایج در درمانگاه وارد می شوند.

اهداف کلی/ محورهای توان‌مندی:

1. آموزش خواص درمانی اعمال یدای مبتنی بر درسنامه های اصیل طب سنتی ایران و شواهد عصر حاضر
2. آموزش نحوه صحیح انجام اعمال یدای و کسب مهارت لازم در درمان
3. انتقال مناسب تجربه ی عملی درمانگران و استادان در حین کسب مهارت

اهداف اختصاصی/ زیرمحورهای هر توان‌مندی:

پس از پایان این درس انتظار می‌رود که فراگیر:

الف- رویکرد آموزشی^۱:

1. با مراجع معتبر دانش طب سنتی ایران در زمینه اعمال یدای آشنا شده، توانایی دستیابی به متن مورد نیاز و ادراک آن و نحوه انجام، ملاحظات، موارد مصرف و منع مصرف و تاثیر آن بر بیماری ها بر اساس طب سنتی ایران و طب آلوپاتی را بداند.
2. اعمال یدای را به نحو صحیحی در برنامه ی درمان بیماران بگنجانند.
3. بر حسب نوع بیماری و مزایای هر یک از اعمال یدای بتواند یکی از روش های آموخته شده را در کنار تدابیر صحتی و دارویی تجویز کند.
4. روش های مختلف اعمال یدای را که می توانند جایگزین تدابیر صحتی و درمان های دارویی و یا دیگر روش های اعمال یدای شوند، بشناسد.
5. کسب توانایی در انتخاب روش خاص از اعمال یدای با توجه به وضعیت بیمار، درمان دارویی و تدابیر صحتی و تغییر برنامه درمانی بر اساس یافته های بالینی
6. کسب توانایی در بررسی وضعیت بیمار و بیماری نسبت به شروع درمان و طرحریزی ادامه درمان.

ب- حیطه مهارتی:

1. توانمندی انجام مهارت کسب شده با توجه به شرایط خاص بیمار و درمانگر و محیط درمان.
2. توانایی تحلیل و ارزیابی پاسخ به درمان بیمار و بیماری
3. توانایی تنظیم برنامه درمانی اعمال یدای همسو با تدابیر صحتی و درمان های دارویی .

ج- حیطه نگرشی:

1. با توجه به ارتباط جسمی با بیمار در حین اعمال یدای، قدرت ارتباط و راهنمایی مناسب بیمار مبتنی بر بستر فرهنگی و روانی را داشته باشد.
2. با توجه به اقدام های مبتنی بر خونریزی یا درد ناک در ارائه اعمال یدای به بیماران، بی رغبتی آنها به انجام اعمال یدای را در نظر گرفته و برنامه درمانی را متناسب با بیمار تغییر دهند.
3. توانایی اطمینان بخشی و ترغیب مبتنی بر دانش به بیماران جهت انجام اعمال یدای
4. رعایت اصول اخلاق حرفه ای، اخلاق مبتنی بر فرهنگ و آیین و اخلاق پزشکی

مجازی ^۱ ☐	حضوری ☐	ترکیبی ^۲ ☐
---	--------------------------------	--

روش‌های یاددهی - یادگیری با عنایت به رویکرد آموزشی انتخاب شده:

رویکرد مجازی

روش‌های یاددهی - یادگیری زیر به عنوان نمونه معرفی شده‌اند:

- ☐ کلاس وارونه
- ☐ یادگیری مبتنی بر بازی دیجیتال
- ☐ یادگیری مبتنی بر محتوای الکترونیکی تعاملی
- ☐ یادگیری مبتنی بر حل مسئله (PBL)
- ☐ یادگیری اکتشافی هدایت شده
- ☐ یادگیری مبتنی بر سناریوی متنی
- ☐ یادگیری مبتنی بر مباحثه در فروم

سایر موارد (لطفاً نام ببرید) -----

رویکرد حضوری

روش‌های یاددهی - یادگیری زیر به عنوان نمونه معرفی شده‌اند:

- ☐ سخنرانی تعاملی (پرسش و پاسخ، کوئیز، بحث گروهی و ...)
- ☐ بحث در گروههای کوچک
- ☐ ایفای نقش
- ☐ یادگیری اکتشافی هدایت شده
- ☐ یادگیری مبتنی بر تیم (TBL)
- ☐ یادگیری مبتنی بر حل مسئله (PBL)
- ☐ یادگیری مبتنی بر سناریو
- ☐ استفاده از دانشجویان در تدریس (تدریس توسط همتایان)
- ☐ یادگیری مبتنی بر بازی

سایر موارد (لطفاً نام ببرید) -----

رویکرد ترکیبی

ترکیبی از روش‌های زیرمجموعه رویکردهای آموزشی مجازی و حضوری، به کار می‌رود.

لطفاً نام ببرید

1. Virtual Approach

2. Blended Approach: Blended learning is an approach to education that combines online educational materials and opportunities for interaction online with traditional place-based classroom methods.

تقویم درس:

جلسه	روز	تاریخ	عنوان مبحث	روش تدریس	فعالیت‌های یادگیری/ تکالیف دانشجو	نام مدرس/ مدرسان
۱	سه شنبه	۱۴۰۴/۰۷/۰۸	جایگاه اعمال یدای در بیمای های سر و دماغ	حضور- عملی/بالینی		دکتر کریمی
۲	سه شنبه	۱۴۰۴/۰۷/۱۵	جایگاه اعمال یدای در بیمای های چشم و بینی	حضور- عملی/بالینی		دکتر زارعی
۳	سه شنبه	۱۴۰۴/۰۷/۲۲	جایگاه اعمال یدای در بیمای های لب، دندان و لثه ها	حضور- عملی/بالینی		دکتر زارعی
۴	سه شنبه	۱۴۰۴/۰۷/۲۹	جایگاه اعمال یدای در بیمای های حلق، لہات و قصبه ریه	حضور- عملی/بالینی		دکتر کردافشاری
۵	سه شنبه	۱۴۰۴/۰۸/۰۶	جایگاه اعمال یدای در بیمای های شش و سینه	حضور- عملی/بالینی		دکتر کریمی
۶	سه شنبه	۱۴۰۴/۰۸/۱۳	جایگاه اعمال یدای در بیمای های قلب	حضور- عملی/بالینی		دکتر کردافشاری
۷	سه شنبه	۱۴۰۴/۰۸/۲۰	جایگاه اعمال یدای در بیمای های ثدی(پستان)	حضور- عملی/بالینی		دکتر محمدی
۸	سه شنبه	۱۴۰۴/۰۸/۲۷	جایگاه اعمال یدای در بیمای های مری و معده، صفاق و سره	حضور- عملی/بالینی		دکتر عباسیان
۹	سه شنبه	۱۴۰۴/۰۹/۰۴	جایگاه اعمال یدای در بیمای های کبد، پرقان و طحال	حضور- عملی/بالینی		دکتر کریمی
۱۰	سه شنبه	۱۴۰۴/۰۹/۱۱	جایگاه اعمال یدای در بیمای های امعا و مقعد	حضور- عملی/بالینی		دکتر کریمی
۱۱	سه شنبه	۱۴۰۴/۰۹/۱۸	جایگاه اعمال یدای در بیمای های کلیه و مثانه	حضور- عملی/بالینی		دکتر کریمی
۱۲	سه شنبه	۱۴۰۴/۰۹/۲۵	جایگاه اعمال یدای در بیمای های مردان	حضور- عملی/بالینی		دکتر کردافشاری
۱۳	سه شنبه	۱۴۰۴/۱۰/۰۲	جایگاه اعمال یدای در بیمای های زنان	حضور- عملی/بالینی		دکتر محمدی
۱۴	سه شنبه	۱۴۰۴/۱۰/۰۹	جایگاه اعمال یدای در بیمای های استخوان و مفاصل	حضور- عملی/بالینی		دکتر عباسیان
۱۵	سه شنبه	۱۴۰۴/۱۰/۱۶	جایگاه اعمال یدای در بیمای های پوستی	حضور- عملی/بالینی		دکتر زارعی

جلسه	روز	تاریخ	عنوان مبحث	روش تدریس	فعالیت‌های یادگیری/ تکالیف دانشجو	نام مدرس/ مدرسان
۱۶	سه شنبه	۱۴۰۴/۱۰/۲۳	جایگاه اعمال یدای در بیمای های مو، ناخن و جراحی ها	حضور- عملی/بالینی		دکتر زارعی
۱۷	سه شنبه	۱۴۰۴/۱۰/۳۰	جایگاه اعمال یدای در بیمای های عمومی بدن	حضور- عملی/بالینی		دکتر زارعی

وظایف و انتظارات از دانشجو:

منظور وظایف عمومی دانشجو در طول دوره است. وظایف و انتظاراتی نظیر حضور منظم در کلاس درس، انجام تکالیف در موعد مقرر، مطالعه منابع معرفی شده و مشارکت فعال در برنامه‌های کلاس^۱

روش ارزیابی دانشجو:

- ذکر نوع ارزیابی (تکوینی/تراکمی)^۲
- ذکر روش ارزیابی دانشجو
- ذکر سهم ارزشیابی هر روش در نمره نهایی دانشجو

✓ **ارزیابی تکوینی (سازنده)^۳:** ارزیابی دانشجو در طول دوره آموزشی با ذکر فعالیت‌هایی که دانشجو به طور مستقل یا با راهنمایی استاد انجام می‌دهد. این نوع ارزیابی می‌تواند صرفاً با هدف ارایه بازخورد اصلاحی و رفع نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت دانشجو صورت پذیرفته و یا با اختصاص سهمی از ارزیابی به آن، در نمره دانشجو تأثیرگذار باشد و یا به منظور تحقق هر دو هدف، از آن استفاده شود.

نظیر: انجام پروژه‌های مختلف، آزمون‌های تشخیصی ادواری، آزمون میان ترم مانند کاربرگ‌های کلاسی و آزمونک (کوئیز) های کلاسی

✓ **ارزیابی تراکمی (پایانی)^۴:** ارزیابی دانشجو در پایان دوره است که برای مثال می‌تواند شامل موارد زیر باشد:

- آزمون‌های کتبی، شفاهی و یا عملی با ذکر انواع آزمون‌ها برای مثال آزمون‌های کتبی شامل آزمون‌های کتبی بسته پاسخ اعم از «چندگزینه‌ای»، «جورکردنی گسترده»، «درست- نادرست» و آزمون‌های کتبی باز پاسخ اعم از تشریحی و کوتاه پاسخ، آزمون‌های استدلالی نظیر آزمون ویژگی‌های کلیدی، سناریونویسی با ساختن فرضیه و آزمون‌های عملی که برای

۱. این وظایف مصادیقی از وظایف عمومی هستند و می‌توانند در همه انواع دوره‌های آموزشی اعم از حضوری و مجازی، لحاظ گردند.

۲. در رویکرد آموزشی مجازی، سهم ارزیابی تکوینی بیش از سهم ارزیابی تراکمی باشد.

مثال می‌تواند شامل انواع آزمون‌های ساختارمند عینی نظیر¹ OSCE،² OSLE و ... و یا ارزیابی مبتنی بر محل کار^۳ با استفاده از ابزارهایی نظیر^۴ DOPS، لاگ‌بوک^۵، کارپوشه (پورت فولیو)^۶، ارزیابی 360 درجه^۷ و باشد.

منابع:

منابع شامل کتاب‌های درسی، نشریه‌های تخصصی، مقاله‌ها و نشانی وب‌سایت‌های مرتبط می‌باشد.

الف) کتب:

- اخوینی بخارایی، ا. قرن 11، هدایت المتعلمین فی الطب. متینی ج، چاپ دوم، مشهد: چاپخانه دانشگاه مشهد، صص 111، 1144 ه.ش.
- رازی، محمد بن زکریا. قرن 1-4، المنصوری فی الطب. ترجمه: ذاکر، م.ا. تهران: انتشارات دانشگاه تهران، صص 111، 1181 ه.ش.
- ابن سینا، حسین، قرن 5-4، القانون فی الطب. القش ا، زیعور ع. بیروت: عزالدین، بیروت، صص. م: 1981، ق.ه 1418-15-211.
- جرجانی، س.ا. قرن 5-1، ذخیره خوارزمشاهی. نسخه عکسی. تهران: سیرجانی س، صص 1-151، 1155 ه.ش.
- ارزانی، م.ا. قرن 12-11، مفرح القلوب. الهور: سلیم الهور، صص 11-121، 1111 ه.ق. 1915.
- عقیلی خراسانی شیرازی، م.ح: خلاصه الحکمه، ناظم ا. چاپ اول، قم: اسماعیلیان، صص 81-414، 11-1185 ه.ش.
- گیلانی، م.ک: حفظ الصحه ناصری. چوپانی ر. تهران: المعی، صص 1-152، 1181 ه.ش.
- قطب الدین شیرازی: تحفه سعديه. نسخه عکسی مدرسه شهید مطهری. صص 9-995.
- ابن سینا، ح: قانون در طب. ترجمه: شرفکندی. ج 1. چ. ششم. تهران: سروش، صص 18-111، 1111 ه.ش.
- جلادت، ا.م. عطارزاده، ف. همایونی، ک: غمزدرمانی در پزشکی ایرانی و مقایسه آن با بازتاب درمانی، سال چهارم، شماره 4، 1191.
- ابن رشد: الکلیات فی الطب. نسخه عکسی: طالبی ع. شیبان ح. صص 24-111، 1989 م.
- جرجانی، س.ا. قرن 5-1، الغراض الطبییه و المباحث العالیئیه. ترجمه: تاجبخش، ح. ج 1، چاپ دوم، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، صص 21-218، 1188.
- شیرازی، م. قرن 11، تسهیل العالج. مؤسسه احیاء طبیعی. چاپ اول. تهران: جلال‌الدین، صص 114، 1188.
- هروی م. قربادین صالحی. نسخه عکسی. صص 21-111.

1. Objective Structured Clinical Examination

2. Objective Structured Laboratory Examination

3. Workplace Based Assessment

4. مشاهده مستقیم مهارت‌های بالینی Direct Observation of Procedural Skills: روشی است که به طور ویژه برای ارزیابی مهارت‌های عملی (پروسیجرها) طراحی شده است. در این روش فراگیر در حین انجام پروسیجر، مورد مشاهده قرار می‌گیرد و عملکرد وی بر اساس یک چک لیست ساختارمند، ارزیابی می‌شود. با این روش، بعد از هر بار انجام آزمون، نقاط قوت و ضعف فراگیر شناسایی می‌شوند. فرایند مشاهده فراگیر در حدود ۱۵ دقیقه و ارائه بازخورد به وی حدود ۵ دقیقه به طول می‌انجامد.

5. Logbook

6. Portfolio

7. Multi Source Feedback (MSF)

- ارزانی م.ا. قرن 11-12، مفرح القلوب. ترجمه: ناظم، ا. باغبان، م. جلد 2، چاپ اول. تهران: المعی، 1191، 195ص
- جرجانی، س.ا. قرن 1-5: ذخیره خوارزمشاهی. ترجمه: اعتمادی، م. شهراد، م. مصطفوی، ج. ج 1، تهران: مؤسسه انتشارات انجمن ملی، صص 91-51، 1144 ه.ش.
- Ezzo J, Haraldsson BG, Gross AR, Myers CD, Morien A, Goldsmith CH, et al. Massage for Mechanical Neck Disorders: A Systematic Review. *Spine*. 2007; 32, 3, 353-62 10.1.0000254099.07294.21.
- Cherkin DC, Sherman KJ, Deyo RA, Shekelle PG. A review of the Evidence for the effectiveness, safety, and cost of acupuncture, massage Therapy, and spinal manipulation for back pain. *Annals of internal medicine*. 2003; 13.8, 11, P.898-906.11
- Massage Therapy: An Introduction [database on the Internet]. National Center for Complementary and Alternative Medicine. NCCAM. [Cited Updated August 2010]. Available from: <http://nccam.nih.gov>.
- Andrade C-K, Clifford P. Outcome-Based Massage from Evidence to Practice. 2nd ed. Philadelphia. Baltimore. New York. London: Lippincott Williams & Wilkins, a Wolters Kluwer business; 2001, 2008.
- Brault JS, Kappler RE, Grogg BE. Manipulation, Traction and Massage, Physical Medicine and Rehabilitation. 4th ed: Saunders Philadelphia, Pa; 2000. p. 427 - 47.
- Marquart H. Reflex therapy of the Feet. Stuttgart - New York: Thieme, international School of Reflex therapy of the feet; 2000.

(ب) مقالات:

- خداکرمی، ن. حسایی نژاد، م. اکبرزاده باغبان، ع. سلیمانی، ف: تأثیر ماساژ بر رشد و تکامل شیرخواران. فصلنامه علمی پژوهشی توانبخشی: 1189، سال یازدهم، شماره 5، صص 8-14.
- میرزایی، ف. کاویانی، م. جعفری، پ: تأثیر رفلکسولوژی بر اضطراب زنان نخستزا. مجله حیات 1189:، سال شانزدهم، شماره اول، صص 11-15.
- Effect of massage on physiological pain responses of blood sampling in infants MA Rafati Sh, Rejeh N, Tadrissi sd, Karimi M *Iranian journal of nursing research* 10 (2), 45-53
- The effect of cupping therapy on non-specific neck pain: A systematic review and meta-analysis M Azizkhani, F Ghorat, SMA Soroushzadeh, M Karimi, S Yekaninejad *Iran Red Crescent Med Journal*.
- Traditional Dry Cupping Therapy versus Medroxyprogesterone Acetate in the Treatment of Idiopathic Menorrhagia: A Randomized Controlled Trial
- SY Mohammad Azizkhani, Fereshteh Ghorat, Sayed Mohammad Ali Soroushzadeh. *Iranian Red Crescent Medical Journal* 20 (2)

ج) محتوای الکترونیکی:-

د) منابع برای مطالعه بیشتر:

- محمدی کناری ح, کرد افشاری غ, اعمال یداوی (مجموعه چهار جلدی), انتشارات یاقوت, 1397
- القانون فی الطب , حسین بن عبدالله ابن سینا, انتشارات داراحیاء التراث العربی-بیروت لبنان, جلد1, سال 1426 ه.ق..
- خلاصه الحکمه, محمدحسین عقیلی خراسانی شیرازی , انتشارات اسماعیلیان , جلد2, 1385

چک لیست ارزیابی طرح دوره					
گروه	نام درس	آیتم	معیارهای ارزیابی	چگونگی پردازش طرح با توجه به معیارها	

توضیحات در خصوص موارد نیازمند اصلاح	نیازمند اصلاح	قابل قبول		رشته مقطع	
			به اطلاعات کلی درس اعم از گروه آموزشی ارایه دهنده درس، عنوان درس، کد درس، نوع و تعداد واحد، نام مسؤول درس و سایر مدرسان، دروس پیش نیاز و هم‌زمان و رشته و مقطع تحصیلی اشاره شده است.	اطلاعات درس	
			اطلاعات مسؤول درس اعم از رتبه علمی، رشته تخصصی، اطلاعات تماس و ... درج شده است.	اطلاعات مسؤول درس	
			بخش‌های مختلف محتوایی درس در حد یک یا دو بند معرفی شده است.	توصیف کلی درس	
			اهداف کلی / محورهای توانمندی با قالب نوشتاری صحیح درج شده‌اند.	اهداف کلی / محورهای توانمندی	
			اهداف اختصاصی / زیرمحورهای هر توانمندی با قالب نوشتاری صحیح درج شده‌اند	اهداف اختصاصی / زیرمحورهای هر توانمندی	
			روش‌های یاددهی و یادگیری درج شده‌اند	روش‌های یاددهی - یادگیری	
			جدول مربوط به تقویم درس، به طور کامل تکمیل شده است.	تقویم درس	
			وظایف و انتظارات از دانشجویان نظیر حضور منظم در کلاس درس، انجام تکالیف در موعد مقرر، مطالعه منابع معرفی شده و مشارکت فعال در برنامه‌های کلاس و ... تعریف شده و درج گردیده است.	وظایف و انتظارات از دانشجو	
			نحوه ارزیابی دانشجو با ذکر نوع ارزیابی (تکوینی/تراکمی)، روش ارزیابی و سهم هر نوع/ روش ارزیابی در نمره نهایی دانشجو، درج شده است.	نحوه ارزیابی دانشجو	
			کتاب‌های درسی، نشریه‌های تخصصی، مقاله‌ها و نشانی وبسایت‌های مرتبط، معرفی شده‌اند	منابع	